

Panteizam i hrišćanstvo?

U ovom članku ćemo preispitati da li panteizam ima svoje uporište u Bibliji. Za početak dobro je da vidimo šta je panteizam: „Panteizam je učenje prema kojem su Bog i vaseljena (ili priroda) jedno te isto, ili da sve stvari sačinjavaju sveobuhvatnog, imanentnog boga. Panteističko verovanje ne prepoznaje posebnog ličnog boga, antropomorfno ili drugog, već umesto toga karakteriše širok spektar doktrina koje se razlikuju u oblicima odnosa između stvarnosti i božanstva... Panteizam potiče od grčkog πᾶν pan (što znači „sve, od svega“) i θεός theos (što znači „bog, božanski“).“ (Wikipedia)

Čitajući Bibliju mi vidimo da je Bog biće koje ima svoju Božansku ličnost i da se on ne poistovećuje sa prirodom. Pogledaćemo neke detalje sa početka Biblije. Već u prvom stihu Biblije možemo videti istinu da je Bog ličnost: „U početku **Bog stvori** nebo i zemlju.“ (1. Mojsijeva 1:1) Dakle, Bog je *Stvoritelj*, a za stvaranje je potrebno *delovanje i ispoljavanje sile*. Pogledaćemo 3. stih: „I reče Bog: „Neka bude svetlost!“ I bi svetlost.“ Jasno vidimo da Bog *govori* i između ostalog putem svoje Reči stvara. Pri uspostavljanju Šabata Bog je *blagoslovio* i *posvetio* taj dan kada je *počinuo* (1. Moj. 2: 2,3). Sada možemo pogledati i 7. stih u 2. poglavlju 1. Mojsijeve: „I oblikova GOSPOD Bog čoveka od praha zemaljskoga i udahnu mu u nozdrve dah života; i postade čovek živa duša.“ Znači, Bog je doslovno *oblikovao* čoveka i *udahnuo* mu u nozdrve dah života. Takođe kroz celu Bibliju možemo nailaziti na stihove u kojima se Bogu pripisuju sve odlike ličnosti. „Jer Bog je tako **ljubio** svet da je **dao** svoga jedinorođenoga Sina da tko god u njega veruje ne propadne, nego ima život večni.“ (Jovan 3:16) „Spominjaću se **milosrđa** GOSPODNJEGA i **hvala** GOSPODNJIH, svega što nam GOSPOD **učini**, i velike **dobrote** prema domu Izraelovu što im je **učinio** po smilovanju svojem i po mnoštvu **milosrđa svojih**. Jer **reče**: »Doista, oni su moj puk, sinovi koji se neće izneveriti.« Stoga im **posta** spasiteljem. U svim njihovim nesrećama **on beše nesrećan**, i spasi ih anđeo prisutnosti njegove. U svojoj ljubavi i u smilovanju svojem on ih je otkupio i podigao ih i nosio ih u sve dane odvajkada. Ali se oni pobuniše i **ožalostiše** njegova Duha Svetoga. Zato se okrenu da im bude neprijatelj, sam je na njih zavojštio.“ (Isaija 63:7-10) Pogledaćemo još jednom ove stihove i završavamo sa ovim delom: „Gledao sam sve dok nisu bili oboreni prestoli i dok nije **seo Pradavni**, kome oprava bijaše bijela kao sneg, a kosa na njegovoj glavi kao čista vuna: njegov presto bijaše kao plamen ognjeni, a njegovi kotači kao ražareni oganj. Ognjena reka izbijala je pred njim i tekla od njega: tisuću tisuća **mu je služilo**, i deset tisuća puta deset tisuća **stajalo je pred njim**; sud sede i

knjige se otvoriše... Videh u noćnim viđenjima, i gle, s oblacima nebeskim dolazi netko kao Sin čovečji: i dođe on **k Pradavnome**, i dovedoše ga blizu **pred njega**. I bijaše mu dana vlast, i slava, i kraljevstvo, da mu služe svi ljudi, narodi i jezici: njegova vlast je vlast večna, koja neće proći, i njegovo kraljevstvo je ono koje neće biti uništeno.“ (Danilo 7:9-10, 13-14)

Iako je ovim praktično oborena ideja panteizma u Bibliji, ipak ćemo se pozabaviti i drugim delom, tj. da li se Bog može poistovetiti sa stvorenim i šta Biblija kaže o tome. Za početak pogledaćemo dekalog, tačnije drugu zapovest: „Ne gradi sebi lika ni ikakva oblička onoga što je gore na nebu ili onoga što je dolje na zemlji ili onoga što je u vodama ispod zemlje; ne klanjaj im se niti im služi. Jer ja, GOSPOD, Bog tvoj, Bog sam ljubomoran; pohodim bezakonje otaca — onih koji me mrze — na deci sve do trećega i četvrtoga koljena, a iskazujem milosrđe tisućama onih koji me ljube i drže moje zapovesti.“ (2. Mojsijeva 20:4-6) Bog je sa ovom zapovesti zabranio obožavanje stvorenog, pošto su pagani stvorenom odavali poštovanje kao božanstvu. „Jer svi bogovi narodâ su idoli, a GOSPOD je stvorio nebesa.“ (Psalam 96:5) Dakle, mora se praviti razlika između stvorenog i Stvoritelja. „Praveći se da su mudri, postadoše ljudi i zameniše slavu neraspadljivoga Boga obličjem, likom raspadljivoga čoveka, i ptica i četveronožaca i gmazova. Zato ih Bog u požudama srca njihovih i predade nečistoći da obeščaćuju svoja tela među sobom, njih što su **istinu Božju zamenili lažju te štovali i služili stvorenje umesto Stvoritelja**, koji je blagoslovljen u veke. Amen.“ (Rimljanima 1:22-25)

Panteističke teorije sigurno mogu uništiti hrišćansko iskustvo i to treba imati u vidu, jer čoveka mogu učiniti svojim sopstvenim spasiteljem. Do ovoga se dolazi logičnim zaključcima. Te teorije kažu da je Bog energija koja prožima sve, ovo je zaista spiritističko učenje koje ima za cilj da unizi Stvoritelja.

Sada kada smo razjasnili da Biblija ne podržava panteističke ideje bilo bi dobro da razjasnimo neke stvari jer su ljudi skloni da dolaze do pogrešnih zaključaka i da biblijske istine nazivaju panteizmom.

Bog svojom silom održava sve stvoreno kroz Gospoda Isusa Hrista. „Mnogo puta i na mnogo načina Bog negda progovori ocima po prorocima, a u ovim poslednjim danima progovori nama po Sinu, kojega postavi baštinikom svega, po kojemu i sazda svetove. On, koji je odsjaj slave i otisak bića njegova **te sve nosi rečju sile svoje**, pošto kroz sebe izvrši očišćenje greha naših, sede zdesna Veličanstvu u visinama; postade toliko vrsniji od anđela koliko je uzvišenije od njih baštinio ime.“ (Jevrejima 1:1-4) „U početku bijaše Reč i Reč bijaše s Bogom i Reč bijaše Bog. On u početku bijaše s Bogom. **Sve je po njemu postalo, i nije bez njega postalo ništa što je**

postalo.“ (Jovan 1:1-3) „On je slika Boga nevidljivoga, prvorođeni svakoga stvorenja. Jer u njemu je sve stvoreno, što je na nebesima i što je na zemlji, vidljivo i nevidljivo, bilo prestoli bilo gospodstva bilo poglavarstva bilo vlasti — sve je po njemu i za njega stvoreno. I on je prije svega i **sve u njemu postoji.**“ (Kološanima 1:15-17)

Ljudi misle da neke stvari mogu postojati odvojeno od Boga, da postoji neka specijalna razlika između prirodnih i natprirodnih stvari (iako je i jedno i drugo ispoljavanje Božje sile), ali to je LAŽ. Ništa nije nastalo samo od sebe, a samim tim to stvoreno neko je morao da održava. „Ko je uputio Duh GOSPODNJI ili ga kao savetnik njegov poučio? S kim se on posavetovao i ko je njemu dao razbora? Ko li je njega naučio putu pravde, tko li ga naučio znanju i pokazao mu put razboritosti?“ (Isaija 40:13,14) „Mnogi tvrde da materija sadrži životodavnu snagu – da su materiji data neka svojstva i da joj je onda prepušteno da deluje služeći se svojom unutrašnjom energijom; da priroda deluje u skladu s utvrđenim zakonima u koje se ni sam Bog ne može mešati. **To je lažna nauka**, i Božja reč je ne podržava. Priroda je sluškinja svoga Stvoritelja! Bog ne ukida svoje zakone niti deluje suprotno njima, **već se neprestano služi njima kao oruđima**. Priroda svedoči o postojanju **jedne inteligencije, o prisutnosti sile, aktivne energije, koja deluje preko prirodnih zakona i zajedno sa njima**. U prirodi se oseća neprestano **delovanje Oca i Sina**. Hristos kaže: „Otac moj stalno radi, radim i ja!“ Jovan 5:17“ (Elen Vajt, Patrijarsi i proroci)

Dakle, Bog sve svojom silom, odnosno svojim Duhom održava. Možemo navesti jedan primer kako je Bog radio sa Izraelcima i tu je jasno da Bog materiju svojom silom održava. „A ja sam vas **četrdeset godina** vodio pustinjom; **odeća se vaša nije na vama istrošila niti se obuća tvoja na nozi tvojoj istrošila.**“ (5. Mojsijeva 29:5)

„Bog, koji je načinio svet i sve u njemu, budući da je Gospodar neba i zemlje, ne prebiva u rukotvorenim hramovima, niti ga poslužuju ljudske ruke, kao da bi što trebao, kada sâm **svemu daje život i dah i sve ostalo**, i od jedne je krvi izveo svaki ljudski narod da prebiva po svemu licu zemlje te odredio unapred određena razdoblja i međe njihova prebivanja da bi tražili Gospoda, ne bi li ga kako napipali i našli, jer **nije daleko ni od jednoga od nas: jer U NJEMU ŽIVIMO, MIČEMO SE I JESMO**, kao što i neki od vaših pesnika rekoše: ‘Njegov smo čak i rod.’“ (Dela apostolska 17:25-28)

Dakle, Bog sva stvorenja, a ovde ćemo se konkretno pozabaviti ljudima, održava u životu. Bog se stara i za zle i za dobre: „da budete deca Oca svojega, koji je u nebu: jer on daje da njegovo sunce izlazi nad zlima i dobrima i šalje kišu na pravedne i nepravedne.“ (Matej 5:45) Sa ovim delom „jer nije daleko ni od jednoga od nas“ mi zapravo vidimo kakvo je Božje staranje za nas. Ta istina pokazana je i u 5. Mojsijevoj

knjizi u 30. poglavlju: „»Jer ova zapovest, koju ti ja danas zapovedam, ona nije preteška za te i nije ona predaleka. Nije ona na nebu da bi rekao: ‘Ko će za nas uzaći na nebo i doneti nam je da bismo je čuli i vršili?’ Nije ona ni onkraj mora da bi rekao: ‘Ko će za nas preći onkraj mora i doneti nam je da bismo je čuli i vršili?’ Jer veoma blizu tebe je reč, **u ustima tvojim i u srcu tvojemu**, da bi je vršio. (stihovi 11-14) Pogledaćemo ove stihove u svetlu onoga što nam apostol Pavle iznosi: „Mojsije naime piše o pravednosti koja je od Zakona: Čovek koji ih izvrši, po njima će živeti. A pravednost od vere ovako govori: Ne reci u srcu svojemu: ‘Ko će uzaći na nebo?’ — **to jest Hrista dovesti**; ili: ‘Ko će sići u bezdan?’ — **to jest Hrista od mrtvih izvesti**. Nego što veli? **Blizu tebe je reč, u ustima tvojim i u srcu tvojemu — to jest reč vere koju propovedamo.**“ (Rimljanima 10:5-8) Apostol ovde jasno piše da je HRIST ta REČ ili ZAPOVEST koja nije daleko.

Na samom kraju dolazimo do sjajne istine da „**u njemu** živimo, mičemo se i jesmo“. To nam pokazuje da sve što mi zapravo i možemo da uradimo, svaki naš pokret, otkucaj srca i disanje (iako mi mislimo da je to tako prirodno) zapravo zavisi od Boga. Važno je tu naglasiti da su sve ove navedene aktivnosti baš ispoljavanje Božje sile. „Mehanizam ljudskog tela ne može se potpuno razumeti; on sadrži tajne koje zbunjuju i najveće umove. Rad pulsa i disanje **nisu** posledica delovanja mehanizma koji, pošto je jednom stavljen u pokret mehanički nastavlja da radi. U Bogu „živimo i mičemo se i jesmo.“ Svaki dah, svaki otkucaj srca je **neprekidan dokaz o sili uvek prisutnog Boga.**“ (Elen Vajt, Svedočanstva za crkvu 8) Mi nemamo neku odvojenu silu od Boga, *to bi već bio panteizam*. Problem je što mi tu Božju silu, odnosno da jasnije bude, nama dodeljenu životodavnu silu *zloupotrebljavamo*. Pravi naziv za to je *pobuna protiv Božjeg života i poretka*. Da sumiramo, mi kroz Božju silu funkcionišemo i to je Biblijska istina. Reći da postoji *odvojena* sila od Boga je jeres, odnosno panteizam i spiritizam. Dobro je naglasiti da je apostol Pavle o Hristu pisao kao o *Božjoj sili i Božjoj mudrosti* (1. Korinćanima 1:24). „Što se tiče ovoga sveta, Božje delo stvaranja je dovršeno. „Ako su dela i bila gotova od postanja sveta!“ Jevrejima 4:3 Međutim, **svoju energiju** On ulaže **u održavanje dela stvaranja.**“ (Elen Vajt, Patrijarsi i proroci)

„Jer što se o Bogu može znati, očito im je; ta Bog im očitova. Jer ono nevidljivo njegovo, **njegova večna i sila i božanstvo, umom se razabire u delima od stvaranja sveta**, tako da nemaju isprike. Jer premda upознаše Boga, ne proslaviše ga kao Boga niti mu zahvališe, nego postadoše isprazni u svojim umovanjima te se pomračili nerazumno srce njihovo.“ (Rimljanima 1:19-21)

Na osnovu ovoga iz Rimljanima poslanice vidimo da se Božja sila (pogledati 1. Korinćanima 1:24) vidi u svim delima stvaranja, pa tako i u čoveku, jer nema čovek neku nezavisnu silu.

„Hrist „je slika nevidljivog Boga.“ Međutim nevidljive Božije stvari se vide u bićima koja su stvorena. Rim. 1.20. Prema tome u svemu što je stvoreno, Hrist treba da se vidi. **Postoji kao svet velika razlika između ove istine i panteizma. Istina je da svako stvoreno biće otkriva Božiju silu; ljudi iz davnina „su Božiju istinu promenili u laž“ da je svako stvoreno biće Bog. Tako su oni obožavali i služili stvorenju umesto Stvoritelju.**“ (Elet Dž. Vagoner, Sadašnja Istina 30. Jun 1898.)

Za kraj ćemo ukratko¹ proći kroz temu čovečjeg duha. „I Gospod, Bog, načini čoveka od praha zemaljskoga, i u nozdrve mu **udahnu dah života**; i čovek postaje duša živa.“ (1. Mojsijeva 2:7) Bog je čoveka načinio od praha zemaljskoga i taj oblikovani prah sam po sebi nije mogao imati životne funkcije, jer je samo prah. Bilo je potrebno da Bog da životni element i da taj oblikovani čovek postane „duša živa“. Taj element je „dah života“. To je sopstveni Božji dah (Jov 33:4). A pošto vidimo da posle primanja daha života čovek postaje živ, onda je logično da je u tom dahu zapravo život. „Jer sve dok je **dah moj u meni i duh Božji u mojim nozdrvama**“ (Jov 27:3) Bog Otac je izvor svega pa i života (1. Korinćanima 8:6). Samo Bog i Hrist imaju taj život kao svoje vlasništvo. Hrist je taj život primio od Oca: „Jer kao što Otac **ima život u sebi**, tako je i Sinu **dao da ima život u sebi**.“ (Jovan 5:26) „U njoj **beše život**, i život beše svetlo ljudima.“ (Jovan 1:4) „Reče mu Isus: »Ja sam put i istina i **život**. Niko ne dolazi k Ocu osim po meni.“ (Jovan 14:6) U Otkrivenju imamo ovaj izveštaj „kad ga videh, padoh do nogu njegovih kao mrtav. A on stavi desnu svoju ruku na me govoreći mi: »Ne boj se! Ja sam Prvi i Poslednji, i **Živi**; i bejah mrtav, a evo, živ sam u veke vekova, amin!...“ (1:17,18) Čoveku je život pozajmljen i čovek je učinjen učesnikom u tom životu. „Gospod je čoveka stvorio od zemaljskog praha. On je Adama učinio **učesnikom svog života**, svoje prirode. Zadahnuo ga je **dahom Svemogućega** i čovek je postao živo biće. Adam je bio savršenog oblika - snažan, lepo građen, nevin – nosio je obličje svoga Tvorca“ (Elen Vajt, MS 102, 1903) To što smo mi zapravo *učesnici u Božjem životu* ne znači da smo mi Bogovi, jer mi taj život nemamo kao svoje vlasništvo, već smo samo *živi kroz Božji život*. Kao što smo već gore citirali iz Dela apostolskih „U njemu živimo“. Ovo sve naravno ne poništava naš identitet, jer je Bog taj život dodelio nama, samo je poenta da ga nemamo nezavisno

---

¹ Za više detalja pogledati članak „Što je čovjek“: <http://www.dobravijest.com/vjecnoevandelje/sto-je-covjek>

od Boga. Ako bi postojao život koji je odvojen od Božjeg života to bi značilo da je čovek nezavistan, a potencijalna implikacija je da bi to značilo i da je čovek Bog.

„Ko je njega postavio nad zemljom i ko je njemu sav svet položio? Kad bi na to srce svoje upravio te **svoj duh i dah svoj k sebi povukao, sva tela zajedno bi izginula i čovek bi se vratio u prah.**“ (Jov 34:13-15)

Kao što smo mogli videti panteizam je lažno učenje, ali je velika greška ako biblijske istine zovemo panteizmom, jer to u suštini pokazuje i da *ne znamo šta je panteizam, odnosno da u neku ruku verujemo u panteizam.*

D. M.